

KIBRIS'IN MART DOKUZU

9th of March in Cyprus

İsmail BOZKURT*

Özet: Her yıl 9 Mart tarihinde, Kıbrıs'ın bazı yörelerinde Kıbrıslı Türkler tarafından Mart Dokuzu adı ile bir gelenek kutlanır.1974 öncesinde de Güney Kıbrıs'ın Larnaka ilçesindeki bazı köylerde, Kıbrıslı Türkler Mart Dokuzu'nu kutlamakta idi. Türk Ordusu tarafından 1974'te gerçekleştirilen Barış Harekâtı'ndan sonra bu köylerde yaşayan Kıbrıslı Türkler, Kuzey Kıbrıs'a göç ettiler.

Mart Dokuzu, zamanımızda aynı köylerin halkı tarafından Kuzey Kıbrıs'ta kutlanmaktadır.

Mart Dokuzu, Türkiye ile Bulgaristan'ın bazı yörelerinde aynı adla kutlanmaktadır. Bu durum, Mart Dokuzu'nun köklerinin Anadolu'ya dayandığını gösterir.

Mart Dokuzu'nun nitelikleri, yüzyıllardır Avrasya'nın değişik coğrafyalarında ve değişik adlarla kutlanan Nevruz'un niteliklerine benzer. Bu bakımdan Mart Dokuzu'nu Nevruz'un varyasyonlarından biri kabul etmek gerekir.

Anahtar kelimeler: Mart Dokuzu, Bahar Bayramı, Nevruz, Larnaka, Kuzey Kıbrıs

Abstract: Every year on 9th of March, a tradition named the Mart Dokuzu (9th of March) is celebrated in some regions of Turkish Republic of Northern Cyprus by Turkish Cypriots. Turkish Cypriots had been celebrating the Mart Dokuzu in some villages of Larnaca District in South Cyprus before 1974. After the Peace Operation carried out by Turkish Army in 1974, the Turkish Cypriots living in those villages migrated from South Cyprus to the North.

Today, the people of those villages continue to celebrate the Mart Dokuzu in North Cyprus.

The Mart Dokuzu has been celebrated in some regions of Turkey and Bulgaria with the same name as well. This situation shows that the origin of the Mart Dokuzu has come from Anatolia.

The characteristics of the Mart Dokuzu resemble the characteristics of Nawruz (Spring Feast) celebrated in different geographical areas of Eurasia with different names. Therefore, the Mart Dokuzu should be considered as one of the variations of Nawruz (Spring Feast).

Key words: 9th of March, Spring Feast, Nawruz, Larnaca, North Cyprus

* Yazar, Araştırmacı, KIBATEK (Kıbrıs-Balkanlar-Avasya Türk Edebiyatları Vakfı Başkanı, Turnalar Dergisi Genel Yayın Yönetmeni, DAÜ (Doğu Akdeniz Üniversitesi) Öğretim Görevlisi, KKTC Turizm ve Kültür Eski Bakanı, Meclis Eski Başkanı.

I. Giriş

Mart Dokuzu, 1974 öncesinde Güney Kıbrıs'ın Larnaka ilçesinin, bir kısmı Türk, bir kısmı Türk-Rum karma köylerinde ve yalnız Türkler tarafından kutlanıyordu.¹

1974'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nin gerçekleştirdiği Barış Harekâtı'ndan sonra Kıbrıslı Türkler bu bağlamda Mart Dokuzu geleneği olan Larnaka köylerini² ve Güney Kıbrıs'ı terk ederek Kuzey'e göç ettiler. Mart Dokuzu geleneği olanlar ve Larnaka ilçesinin köylerinden çoğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Doğu Mesarya yöresindeki bazı köylere yerleştirildiler. Bu köylere örnek olarak Yeniboğaziçi (Ayios Sergios), Geçitkale (Lefkonuk), Alaniçi (Peristerona), Ötüken (Spahariko) köyleri gösterilebilir. Çayırova (Aytotro), Karpaz'a, Alaminyo köyü de Lefkoşa ilçesine bağlı Değirmenlik köyüne yerleştirildi.

Söz konusu köylerin halkı yüzyıllardır yaşadıkları yerlerden sökülüp yeni bir coğrafyada yaşamak zorunda kalmalarına ve çağımızın çok hızlı gelişen dönüşüm ve değişimlerine karşın, Mart Dokuzu geleneğini özüne sadık kalarak sürdürdüler. Üstelik gelenek giderek yaygınlaştı; eskiden bu geleneği bilmeyen köylerde bile kutlama yapılmaya başlandı. Mart Dokuzu'nun "iki el kanda bile olsa"³ kutlanması gerektiği inancı yaygın biçimde geçerliliğini korumakta; gelenek yaygınlaşmaktadır.⁴

¹ Bildirinin yazarı olarak 1974 öncesinde Mart Dokuzu geleneğinin yaşadığı başlıca köylerden biri olan Güney'deki Boğaziçi (Aytotro, Agios Theodoros) Köyü 1940 doğumlu olduğumu ve halen aynı geleneğin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşatılan yerlerden biri olan Yeniboğaziçi köyünde ikamet ettiğimi; bu bağlamda konu ile ilgili olarak kaynak kişi niteliğinde olduğumu belirtmek istiyorum. Bildiride açıkça kaynak gösterilmeyen konular kişisel bilgi, deneyim, gözlem ve araştırmalarıma dayanmaktadır. Doğup büyüdüğüm Boğaziçi köyü, hemen hemen yarı yarıya Türk ve Rum nüfusa sahipti. Buna karşın Türklerin kapı komşusu olan Rumlar bile, (kişisel bazı dostluk ilişkileri dışında) bu kutlamaya katılmıyorlardı. Esasen Rum kültüründe Mart Dokuzu veya benzeri bir gelenek yoktur. Mart Dokuzu benim kuşağımdaki insanlar için güzel ve tatlı anılar; coşku, mutluluk; kısaca bir yaşam biçimi idi. Gelmelerini ipe çekerdik. Günlerce önce hazırlığa başlanırdı. Sarı papatyaya ve ekşilice ile sarıya, soğan kabuğu ile kırmızıya boyanan yumurtalarla nor börekleri o günün simgesi gibi idi. İlkokul çağında öğretmenlerimiz, her 9 Mart tam gününü bizi kırlara çıkarırdı. Fakir Baykurt'un bazı romanlarında Mart Dokuzu'ndan söz etmesi beni şaşırtmıştı. Onunla iletişim kurmağa çalıştım, başaramadım. Bir ara bu konudan söz ettiğim Emre Kongar, "Ben Fakir Baykurt'la iletişim kurmanıza yardım ederim." dedi ama olmadı. Konuyu araştırmaya başladım ve vardığım sonuçları çeşitli uluslararası sempozyumlarda bildiri olarak sundum.

² Güney Kıbrıs'taki Mart Dokuzu geleneği, Larnaka'nın batısındaki köylerde vardı. Köyüm Boğaziçi (Aytotro, Agios Theodoros); komşu köyler Geçitkale (Köfünye, Kophinou), Ötüken (Mennoya), Alaminyo (Alaminos), Lefkara bu bölgede idi. (Metinde ve yukarıda, parantez içinde bu köylerin eski adı belirtilmiştir.)

³ Bozkurt, İsmail; "Kıbrıs Türkleri'nde Nevruz Geleneği: Mart Dokuzu", *Ortak Türk Geçmişinden Ortak Türk Geleceğine, II. Uluslararası Folklor Konferansının Materyalleri*, Azerbaycan Millî İlimler Akademiyası Folklor İnstitüsü, Bakü, 2004. Yyorgancioğlu, Oğuz; *Kıbrıs Türk Folkloru*, Mağusa, 1980, s.88, s.129-131.

⁴ Mart Dokuzu'nun bilinç altında ne denli yer ettiği ve önemsendiğini gösteren bir olayı anlatayım: Güneydeki Boğaziçi'nde Kıbrıs'ın en eskilerinden olan bir spor kulübü vardı. 1974'ten hemen sonra Boğaziçililerin topluca yerleştiği Yeniboğaziçi'nde kulüp Yeniboğaziçi Doğan Spor olarak canlandırıldı. Derneğin kuruluş yılı 1929-1933 yılları arası olarak anımsanıyor; ancak Güney'den hiçbir belge gelmediği için kesin tarih saptanamıyordu. Yeni Tüzük yapılırken Mart Dokuzu'nun köy için olan önemine dayanılarak, kuruluş günü olarak 9 Mart günü benimsendi ve tüzüğe de derneğin 9 Mart 1933'te kurulmuş olduğu yazıldı.

II. Mart Dokuzu'nun Kökü

Çok geniş bir coğrafyaya yayılmış bulunan çeşitli Türk ve Avrasya topluluklarında bir tür bahar ya da baharı karşılama bayramı/geleneği yüzyıllardır yaşatılmaktadır. Bu gelenekte, genellikle 21-22 Mart'ta baharın gelişi, başka bir deyişle doğanın yeniden uyanışı kutlanır. Birkaç yerde değişik tarihler söz konusudur, ancak bunlar da bahar ve ilkyaz dediğimiz dönem içindedir.

Nevruz, Sultan Nevruz, Mart Dokuzu, Mart Bozumu, Ergenekon Bayramı, Yüce Ulusun Günü, Bozkurt Bayramı, Hızır Nebi, Hızır İlyas, Hıdrellez, Karga Töreni, Karga Bulamacı, Karga-toy, Paskalle, Yumurta Günü, Kızıl, Kırmızı, Çagan, Mesir Bayramı, Kış Tompuzu, Bahar Bayramı, Sabantoy, Oraktoy gibi adlar taşıyan bu bayram/gelenek, öz ve nitelik olarak aynıdır. Bu öz ve nitelikte, doğanın yeniden canlanması vardır ver tümü de “bahar bayramı” olarak nitelendirilebilir. Değişik adların kullanılması ve tarihlerdeki değişkenlik; coğrafya, iklim, doğa koşullarının ve başka insan toplulukları ile kültürel etkileşimin doğal sonucu olarak değerlendirilmelidir.

Benzer geleneğin tarih boyunca yalnız etnik kökeni aynı toplumlarda değil, değişik kökenli toplumlarda olduğunu da söyleyelim. Örnek olarak Hititlerde “*ilkbahar şenliğinde, doğa güçlerinin tazelenmesi kutlanırdı.*”⁵

Geleneğin kökü konusunda değişik sav ve varsayımlar öne sürülmüştür. Konuya ideolojik ve dinsel açıdan bakanlar olduğu gibi, insan-doğa ilişkisi açısından bahar bayramı olarak niteleyenler de vardır.⁶

Çin kaynaklarında eski Türklerin Mayıs ayında Ergenekon'dan çıkışı kutladıkları, Hunlarda, Tabgaçlarda, Göktürklerde benzer kutlamalar olduğu bağlamındaki bilgiler bulunmaktadır.⁷

Nevruz'un bazı farklılıklara karşın hemen hemen tüm Türk topluluklarında da kutlandığı ve Hunlardaki kutlamanın, “Nevruz'un ilk biçimi ve prototipi olduğu”⁸

⁵ Bryce, Trevor (Çev. Günay, Müfit); *Hitit Dünyasında Yaşam Ve Toplum*, Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, 2003, s.212.

⁶ Aksoy, Mustafa; “Kültür Sosyolojisi Açısından Nevruz Kavramı”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.109 – 128.

⁷ Aksoy, a.g.m.

Çay, Abdulhalûk; “Tarih Boyunca Türkler'de Bayramlar”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T C Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.14-23.

Çay, Abdulhalûk (x); *Türk Ergenekon Bayramı Nevruz*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, s.46-49.
Ekrem, Nuraniye – Erkin, H.; “Uygurlarda Nevruz Kutlamaları”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.73-95.

Tezcan, Mahmut; “Nevruz”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.26.

⁸ Ekrem – Erkin, a.g.m., s.75.

varsayımında bulunarak, Türkler bakımından olayın kökü Ergenekon'dan çıkışa kadar bağlanabilmektedir.⁹

Bazı kaynaklarda, Mart Dokuzu “Nevruz” olarak kabul edilmekte; “Mart Dokuzu”nun, geniş bir coğrafyada Nevruz için kullanılan adlardan biri olduğu¹⁰ vurgulanmaktadır.

Kıbrıs'taki Mart Dokuzu geleneğinin özü de, diğer bahar bayramları gibi, halkın her yılın 9 Mart günü (ya da 9 Mart'a en yakın Pazar günü) kıra çıkarak baharın gelişini kutlamasıdır.

Türkiye'nin Amasya, Kırklareli, İzmir-Urla, Sivas-Divriği, Bolu yörelerinde,¹¹ Karadeniz'e bağlı bazı bölgelerinde; Bulgaristan'ın Güneydoğu Rodoplar bölgesinde de aynı adla ve aynı nitelikte bir gelenek vardır.¹² Oralarda da geleneğin adı Mart Dokuzu'dur.

Bugün de belirli bir yörede sürdürülen ve Nevruz'un versiyonu olarak kabul edilen Mart Dokuzu geleneği yanında, Kıbrıslı Türklerde Nevruz'un kutlandığına ilişkin kaynaklar da vardır. Değerli araştırmacı Mahmut İslamoğlu bir kaynak kişiye atfen Nevruz'un Lefkoşa'da canlı bir biçimde kutlandığını, bu kutlamalarda yeme-içmenin yanında, mani yarışmaları ve başka eğlenceler de düzenlendiğini yazar. İslamoğlu, Kıbrıslı Türklerde Nevruz'un kutlandığına bir kanıt olarak Nevruz'un ad olarak kutlanmasını gösterir. Kendi anasının adının Nevruz olduğunu da belirtir.¹³

III. Mart Dokuzu'nun Kutlanış Biçimi

Kıbrıs'taki Mart Dokuzu'nun özelliklerini ve başka yerlerdeki kutlamalarla olan benzerliklerini şöylece sayabiliriz:

⁹ Türkel, Ali; “Bolu'da Nevruz Kültürü”, *Bolu'da Halk Kültürü Ve Köroğlu Uluslararası Sempozyumu*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 1995, s.401-405.

¹⁰ Çay (x), A.g.e., s.12-18

Nevruz-Yeniğün (21 Mart), TİKA, Tarih (?)

Tacemen, Ahmet; “Bulgaristan Türkleri, İnançları, İlyaz Yıldönümü”, *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, a.g.m., s.29-34.

Tezcan, a.g.m., s.29.

Türkel, agm., s.401-405

¹¹ Çay (x), A.g.e., s.130-133.

Türkel, a.g.m

¹² Tacemen, a.g.m., s.29-34

¹³ İslamoğlu, Mahmut; *Kıbrıs Türkleri'nde Eskiden Günümüze Nevruz Veya Mart Dokuzu Etkinlikleri* (Basılmamış Bildiri Metni).

Kıra Çıkma

Çağımızda değişikliğe uğramasına karşın, Çin kaynaklarının sözünü ettiği eski Türklerin Ergenekon'dan çıkış kutlamalarından tutun; Hunlarda; Göktürklerde ve çağımızdaki çok değişik coğrafyalardaki kutlamalar kıra çıkılarak yapılmaktaydı.

Kıbrıs'taki Mart Dokuzu da kırlara çıkılıp kutlanılır.1974 öncesinde 9 Mart günü, eski Türklerin "su kültü" ile bağlantılı olması olasılığı yüksek bir gelenek olarak, bazı yerlerde tercihan bir su kenarında toplanılarak kutlanılırdı.¹⁴ Günümüzde de, her yıl 9 Mart'tan hemen önceki (ya da sonraki) Pazar günü belirli yerlerde topluca kutlanmaktadır.¹⁵

Özel Yemekler

Bütün ülkelerde yapılan Nevruz kutlamalarında, özenle hazırlanmış özel yiyecekler önemlidir.¹⁶ Bu özel yemek çeşitleri ülke ve yörelere göre değişir. Örnek olarak Azerbaycan'da "şeker büre (börek)" yapılır.

1974 öncesinde Kıbrıs'taki Mart Dokuzu hazırlıklarına günlerce önce başlanırdı. Mart Dokuzu için yapılan özel yemek ve tatlılar vardı. Kıbrıs'a özgü bir tatlı olan ve un, kuru maya, ılık su, şeker, yoğurt ve sıvı yağın katılmasıyla tuzlanmamış nordan yapılan "nor böreği" (Fotoğraf 1) ile soğan kabuğu ile kırmızıya, papatya ile sarıya boyanarak renklendirilmiş yumurta¹⁷ olmazsa olmazlardandı. (Fotoğraf 2)

¹⁴ 1974 öncesinde köyüm Boğaziçi'nde Mart Dokuzu Beştulum (Pendaşino) deresi yatağında, su kenarında kutlanırdı

¹⁵ 1974 sonrasında Yeniboğaziçililer, Mart Dokuzu'nu, önce bugün stadyumun ve sanayi bölgesinin olduğu yerde toplanarak kutlamağa başladılar. Bu yer giderek Salamis Ormanı'na kaydı.

Günümüzde kutlamalar 4 yerde toplu olarak yapılmaktadır. Bu yerler; antik Salamis kentinin kuzeyinde yer alan Salamis Ormanı; Geçitkale köyünün kuzeyinde Beşparmak Dağları üzerindeki Mersinlik bölgesi; Alaniçi köyünün doğusundaki Harnıp Kafkalyası ve Çayırova köyünün doğusundaki ormanlık alanıdır.

¹⁶ Nevruz'un özel yemeklerle kutlanması geleneği için bakınız:

Baytarev, B. A.; "Tarih ve Coğrafya Açısından Nevruz (Yeni Gün) (Kaynak ve Adetler)", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.102-108.
Ekrem – Erkin; s.73-95.

Genç, Reşat; "Türk Tarihi'nde ve Kültürü'nde Nevruz", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.1-7.

Hacıyeva, Maarife - Göktürk, Şahin; "Azerbaycan Türklerinde Nevruz Geleneği", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.44-51.

Kalafat, Yaşar, "Yeniğün / Nevruz ve Döneme Bağlı Merasimlerde Bereket Motifi", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.35-43.

Tezcan, Mahmut; "Nevruz", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.26.

¹⁷ Renklendirilmiş yumurta geleneği için bakınız:

Aksoy, s.113.

Çay (x); s.130-133.

Fotoğraf 1: Nor Böreği, Malzemesi ve Pişmeye Hazır Börek
(Resim Günay Bozkurt)

Fotoğraf 2: Renklendirilmiş Yumurta
(Resim Günay Bozkurt)

Renklendirilmiş yumurta geleneğinin, Anadolu'da (Tahtacı Türkmenleri arasında, Bolu'da, Iğdır'da, Amasya'da, Kırklareli'nde), Azerbaycan'da, Dobruca Türklerinde, Karaçay-Balkarlarda da görüldüğünü vurgulamak gerekir.¹⁸

1974 öncesinin Mart Dokuzu'nun özel yemeklerle kutlanma geleneği, 1974 sonrasında yerini daha çok kebab çeşitlerine bırakmıştır; ancak nor böreği, renklendirilmiş yumurta hazırlama geleneği, genel olarak değilse bile sürdürülmektedir.

Heyet, Cevat. "Nevruz Bayramı İran'da", Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.131.

Şamanov, İbrahim. "Kafkasyalı Karaçay-Malkar Türklerinin Halk Takviminde Yeni Yıl Nevruz," Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12, T.C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s. 96-99.

Tacemen, s.29-34.

Türkel, agm.

¹⁸ Aksoy, a.g.m., s.113.

Çay (x), A.g.e., s.130-133.

Heyet, a.g.m., s.131.

Şamanov, a.g.m., s.96-99.

Tacemen, a.g.m., s.29-34.

Türkel, a.g.m.

Eğlence ve Yarışmalar

Bahar bayramlarında çeşitli eğlenceler ve yarışmalar düzenlenmesi de ortak bir özelliktir. Kıbrıs'taki kutlamalarda da bu eğlence ve kutlamalar vardır.

1974 öncesi Güney Kıbrıs'taki kutlamalarında şiir okuma ve “ateş kültü” ile bağlantılı olması olası ateş üzerinden atlama gibi eğlenceler vardı.¹⁹

Günümüzde ise mangallar yakılmakta, yiyip içilmekte, halkoyunları oynamakta, çeşitli eğlenceler ve yarışmalar yapılmaktadır.

IV. Kıbrıs'ın Mart Dokuzu'nun Benzerlerinden Farkı

Daha önce de değindiğimiz gibi “bahar bayramı” kutlamaları, birkaç yerde değişik tarihler söz konusu ise de genellikle 21-22 Mart'ta yapılır.

Kıbrıs'taki Mart Dokuzu geleneği ile Türkiye ve Bulgaristan'daki Mart Dokuzu gelenekleri arasında tek fark vardır: Kıbrıs'ta Mart Dokuzu, Miladi takvimdeki 9 Mart günü, Türkiye ve Bulgaristan'da 21 veya 22 Mart'ta kutlanır.

9 Mart ve 22 Mart tarihleri, bilindiği gibi Milâdî ve Rumî tarihlerde aynı güne rast gelmektedir. Milâdî 22 Mart, Rumî takvimde 9 Mart'tır.

Diğer yandan, eski Türklerin de kullandığı on iki hayvanlı takvimin başlangıcı, yani yılbaşı 21 Mart'tır. Bu olgular, Mart Dokuzu'nun 21 ya da 22 Mart'ta kutlanmasının nedenini ortaya koymaktadır.

Kıbrıs'ta Mart Dokuzu'nun diğer yerlerdeki gibi 21 veya 22 Mart'ta değil de 9 Mart'ta kutlanmasının açıklaması için şöyle bir varsayımda bulunabilirim: Kıbrıs, bu geleneğin kutlandığı coğrafyanın en güneyinde bulunuyor ve ılıman Akdeniz iklimine sahiptir. Doğa orada daha erken canlanmakta, bahar daha erken gelmektedir. Dolayısıyla baharın başlangıcı sayılan 21 ya da 22 Mart'tan daha önce baharla karşılaşmaktadır. Üstelik Kıbrıs, 1878'de İngiliz Yönetimi'ne geçerek Miladi takvimle karşılaşmıştır. O zamana kadar, Mart Dokuzu'nu büyük olasılıkla Türkiye ve Bulgaristan'daki gibi Rumî takvimdeki 9 Mart'a tekabül eden 21 ya da 22 Mart'ta kutlayan ve zaten ılıman iklim dolayısı ile baharı da erken karşılayan Kıbrıs Türkleri, giderek Mart Dokuzu'nu adına uygun olarak 9 Mart'ta kutlamağa başlamışlar; zaman içinde bu tarihi genelleşmiş ve gelenekselleştirmiştir.

¹⁹ Mart Dokuzu çocukluk ve gençlik anılarımda önemli bir yere sahiptir. Gençler olarak ateş üzerinden atlamamız, belleğimde çok canlı biçimde yer eden bir eğlencedir.

1921 doğumlu rahmetli annem, ilkokulda öğrenci iken bir Mart Dokuzu kutlamasında şiir okuduğunu anlatırdı.

V. Sonuç Olarak

1974 sonrasında Kıbrıs ikiye bölündü ve Türklerle Rumlar birbirlerinden ayrıldı. Üzerinde önemle vurgulanması gereken bir husus, 1974'e kadar Kıbrıslı Türkler ile Kıbrıslı Rumların yüzyıllardan beri iç içe ya da yan yana, hatta karma yaşadığı köylerde bile Mart Dokuzu geleneğinin yalnız Türkler tarafından kutlanması, bu bağlamda o köylerdeki Türk kimliğinin bir ögesi olarak ortaya çıkmasıdır.

Mart Dokuzu geleneğinin, aynı adla ve aynı özle Türkiye ve Bulgaristan'ın belirli yörelerinde de kutlanmakta oluşu, Kıbrıs'taki Mart Dokuzu geleneğinin kökeninin, 1571'de Kıbrıs'ın Osmanlılar tarafından fethinden sonra, padişah fermanı ile Kıbrıs'a aktarılan nüfusla adaya geldiği²⁰ ve kökeninin (Kıbrıs bakımından) Anadolu olduğuna kanıttır.

1974 öncesinde Mart Dokuzu'nun, yalnız Güney Kıbrıs'ın Larnaka ilçesinin birbirlerine komşu belirli köylerinde biliniyor olması, bu köylerdeki Türklerin, Anadolu'nun Mart Dokuzu kutlayan bölgelerinden geldiğini düşündürmektedir.

Geleneklerin giderek yok olduğu ya da büyük değişime uğradığı çağımızda Mart Dokuz geleneğinin, yayınlaşarak kutlanması da dikkate değer bir konudur.

KAYNAKLAR

- AKSOY, Mustafa; "Kültür Sosyolojisi Açısından Nevruz Kavramı", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- BOZKURT, İsmail; "Kıbrıs Türklerinde Nevruz Geleneği: Mart Dokuzu", *Ortak Türk Keçmişinden Ortak Türk Geleceğine, II. Uluslararası Folklor Konferansının Materialları*, Azerbaycan Millî İlimler Akademiyası Folklor İnstitüsü, Bakü, 2004.
- BAYTAREV, B.A.; "Tarih ve Coğrafya Açısından Nevruz (Yeni Gün) (Kaynak ve Adetler)", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- ÇAY, Abdülhaluk; "Tarih Boyunca Türklerde Bayramlar", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.

²⁰ Konu hakkında bkzn.:

İnalçık, Halil; "A Note on the Population on Cyprus", *Journal for Cypriot Studies Cilt 3 Issue 1, Winter 97*, Eastern Mediterranean University Centre for Cypriot Studies, p.3-11.

Feridun, Kemal Feridun; "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Demografik Yapısı", *Kıbrıs Araştırmaları Dergisi Cilt 4 Sayı 1*, 1998 Kış, s. 1-32.

- ÇAY, Abdülhaluk; "Türk Ergenekon Bayramı Nevruz", Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- EKREM, Nuraniye – ERKİN, H.; "Uygurlarda Nevruz Kutlamaları", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- FERİDUN, Kemal Feridun; "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Demografik Yapısı", Kıbrıs Araştırmaları Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 1998 Kış.
- GENÇ, Reşat; "Türk Tarihi'nde ve Kültürü'nde Nevruz", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- HACIYEVA, Maarife - GÖKTÜRK, Şahin; "Azerbaycan Türklerinde Nevruz Geleneği", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- HEYET, Cevat; "Nevruz Bayramı İran'da", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- İNALCIK, Halil; "A Note on the Population on Cyprus", Journal for Cypriot Studies, Eastern Mediterranean University, Centre for Cypriot Studies, Volume 3, Issue 1, Winter 97.
- KALAFAT, Yaşar; "Yenigün / Nevruz ve Döneme Bağlı Merasimlerde Bereket Motifi", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997, s.35-43.
- Nevruz-Yenigün (21 Mart), TİKA, Tarih (?)
- ŞAMANOV, İbrahim; "Kafkasyalı Karaçay-Malkar Türklerinin Halk Takviminde Yeni Yıl Nevruz", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- TACEMEN, Ahmet; "Bulgaristan Türkleri, İnançları, İlkyaz Yıldönümü", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- TEZCAN, Mahmut; "Nevruz", *Anayurttan Atayurda Türk Dünyası, Cilt 5, Sayı 12*, T. C. Kültür Bakanlığı, Ankara, 1997.
- TÜRKEKEL, Ali; "Bolu'da Nevruz Kültürü", *Bolu'da Halk Kültürü Ve Köroğlu Uluslararası Sempozyumu*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 1995, s.401-405. Yayınlanmamış bildiri metni.
- Vatan Gazetesi (KKTC), 29 Şubat 2008.
- YORGANCIOĞLU, Oğuz; *Kıbrıs Türk Folkloru*, Mağusa, 1980.